

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 34

Lýsingaprisur fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Mánadagin 2. september 1946

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárið

20. árg.

Fólkaflokkurin

og

stjórnarstøðan

Hví valdi ikki Fólkaflokkurin at standa undir liðini á Javnaðarmonnum og at taka undir við teirra uppskoti til nýggja stjórnarskipan, áðrenn farið var niður til Danmarkar at tingast við hina dansku stjórnina?

Ella hví settu teir sjálvir ikki eitt fullfíggið uppskot fram, ið meirilutin av Tinginum kundi fella í parti við?

Og í triðja lagi: hví tóku teir ikki undir við Javnaðarmannauppskotinum har niðri undir tingingunum?

Javnaðarmannauppskotið, mugu menn sanna, gekk so langt uttan at kvetta frá Danmark, sum eitt sjálfstýrisuppskot kann ganga. Tað er sjálvandi øllum fólki greitt, at einasta leið til eina sterka støðu, var tann, at meirilutin av føroysku sendimönnunum høvdu eitt felags uppskot at seta fram.

Og fyri at halda fram við nøkrum spurningum aftrat: Hví átaladu ikki sendimenn Fólkaflokksins har niðri í Danmark við tingarborðið hetta danska stjórnaruppskotið harðliga, heldur enn nú her í Føroyum at lýsa tað niður í sand og øsku og geva øðrum skuldina fyri at vera glidnir frá sínari upprunaligari støðu. Tað var lægið at koma til landið við slikum tilboði og so skapa sama eljukkriðið um tað sum um alt annað.

Og so var aftur í Løgtinginum havt til umrøðu broytingaruppskot, sum var friari og rúmligari enn hetta, nú skal verða stemmað um. Hví kundi ikki vera farið til tað? Hvát er tað, ið menninir vilja?

Fólkaflokksins oddamenn eru ikki loysingarmenn, hetta er nú vordið greitt, hóast teir so ráða ymiskum at stemma fyri loysing, teir vilja ikki loysing. Men hvussu skulu viðurskifti okkara við Danmark vera? Hvát skal eftir teirra tykki vera felagsmál?

Her eru so nógvir spurningar at koma við, og her eru so nógvir hví at seta fram.

Men, tá ið vit fara at hugsa okkum um, so kunna vit geva okkum svarið sjálvir.

Vit kundu ivaleyst vænta einki og ringt úrslit burtur úr sendimannaferðini til Danmarkar, tí tær

politisku royndirnar her í Føroyum hava verið sera vánaligar altíð og mest hesi seinastu árin.

Sambandsflokksins ætlan kendu vit. Hann vildi so einki, uttan tað, hann var noyddur til. Og so sum Fólkaflokkurin hevur roynt hesa álvarstið aftur um bak er farin, so kundi einki væntast hadanifrá. Hann hevur vunnið sínar politisku sigurskransar við at taka eina negativa andøvingarstöðu í einari vandaði og uppøsingartíð. Hann vaks til størsta flokk á Tingi, men hansara veljarar máttu dugað at sæð, at hann við sínum stóra tali hevur einki broytt og einki avrikt. Hansara politikkur hevur alment verið ein tjóðskaparligur leikur við orð, sum fólk ikki hevur verið meira búgvíð enn at lata seg »imponera« og hugtakast av — hadani skuldi bjargingin koma, hava tey hildið. Aftanfyrir lá onnur stevna. Hann var hin áhaldandi mótmælisflokkur og atfinningarflokkur í eina tíð, sum hann nú lyftir upp sum eina fria tíð, eina frælsa tíð, eina framburðstíð, tí vit ráddu sjálvir.

Hann hevði bragdlig orð framman undan Bartalsmessuvalginum. Hesi orð vórðu ongantíð sett í verk, men hann tók stevnuskrá Javnaðarmanna, og tá ið so okkurt var í henni, okkurt »formelt«, sum onkrum oddamanni ikki dámdi, so tveitti hann hana frá sær og valdi einki at gera — bara at nýta orð og agitátión aftur og kalla Javnaðarmenn Sambandsmenn.

Hesin atburður — og henda tíð — ganga aftur, sjónliga aftur. Nú hava Javnaðarmenn aftur svikið, eru gingnir frá síni sjálfstýrisstöðu og eru vordur »meira sambandskir« enn nakrantíð áður. Men »Fólkaflokkurin« er tann sami í dag sum áður.

Ja, hetta skilja vit. Fólkaflokkurin er hin sami í dag sum áður. T.v.s. vit kunna einki vænta frá teirri síðuni, tí hadan kemur altíð bakkast. Hin gamli Sjálfstýrisflokkurin var ein úrslitaleysur flokkur. Hann tosaði og kravdi, men einki álvara kom burtur úr. Tí tá ið til avgerðar skuldi verða farið, kom altíð okkurt annað upp í millum. Teir, ið aftaná komu, eru

tað sama. Vit eru sterkir, um vit seta krav okkara í felag; men skulu vit standa saman við annað land, so mugu krøvini verða sett so fram, at tey fáa frama. Krøvini mugu eisini verða so, at tey kunnu verða framd, og betri er at fáa okkurt burtur úr enn einki.

»Tingakrossur« er so bjartskygdur, at hann heldur, at vóru hansara menn við, so fekkst semja og úrslit burtur úr. Royndirnar sýna annað. Har ímillum hevur verið bardagi, sum dugir, og einki var at vænta, at teir skuldu koma til sátt og semju nú.

Javnaðarmenn vóru ikki loysingarmenn til valgið. Teir royndu at finna eitt úrslit, sum meirilutin av fólkinum kundi semjast um. Tað gjørdist av ongum. Teir eru tí gingnir við til at geva danska stjórnaruppskotinum viðhald, sum tað frágasta, ið er at taka í lötuni.

Men sum sjónligt er fyri skilafólk, so hevur ikki staðið á teimum at koma fram á eitt betri úrslit. Her er greitt, at menn eru uppi í, sum einki úrslit vilja hava, bara kegl og lata alt standa í botni.

Sannleikin um kvotaspurningin undan krígunum

Sambandsmenn og fólkaflokksmenn hava í seinastuni drigist harðliga um kvotaspurningin undan krígunum.

Fólkaflokksmenn søkja harðliga at Dønum og skuldseta teir fyri at hava verið Føroyingum meinskir, ja beinleiðis verið teimum til hindurs at fáa ferskiskasælurætt í Bretlandi, meðan sambandsmenn í »Dimmu« bera Dønum rós.

Hví vera agitatoriskur og ikki einans sakliga og sáttliga seta veruleikan fram fyri fólk? Tað er so sanniliga eingin heidur fyri okkum at geva »Dønum« skuld fyri tað, ið teir ikki eiga skuld fyri, líka so lítið sum tað semir seg at rósa teimum meiri enn teir hava uppi-borið.

Sannleikin við ferskiskakvotuni er hesin:

Tað trongdist fyri bretskum fiskimonnum og reidurum á teirra eigna marknaði. Teir kravdu tí sítt ríkisstýri at skipa fyri, at útlendingar vórðu skerðir í sínum ferskiskasælurætti — og bretska ríkisstýrið so gjørdi:

Lastvognskoyring

Anton Arge (y) Húsabrúgv

Tlf. 443

Tað lat øll lond, ið høvdu selt ferskan fisk í Bretlandi, vita, at tey aftaná ein ávisan dag einans fingu loyvi at selja 90 pCt. av teirri nøgd, ið tey í meðalskurði høvdu selt árin frammanundan.

Sambært hesa avgerð komu lond sum Noreg, Svøríki, Island o. fl., sum høvdu selt lítið av ferskum fiski á tí bretska marknaðinum árin frammanundan, einans at selja ein víðfáning aftaná skerjanina, meðan lond sum Danmark, ið høvdu selt nógvan ferskan fisk í Bretlandi undanfarnu árin, koma at sita við einari stórari »kvotanøgð«.

Vit høvdu at kalla ongan ferskan fisk selt í Bretlandi. Frá Isvirkinum, Chr. Holm-Jakobsen og onkrum øðrum var eitt sindur komið, um 250 tons.

Um vit vóru sjálfstøðugur státur, kongaríki ella republikkur, vildi okkara kvotanøgð altso verðið 225 tons um árið — og ongan stert meiri. Hetta er sannleikin.

At ríkisstjórnin danska eftir áheitan — umsókn — higani at enda gekk við til at klipa um 400 tons frá danskum fiskimonnum at leggja aftrat teim 225 tonsom til føroyskar fiskimen var sjálvandi eingin ill gerð. Men á hin bógvin var tað ikki nakað at syngja lovsong fyri, tí 400 tons høvdu so gott sum ongan nationaløkonomiskan týðning fyri Føroya fólk. Tað er einans fáir fiskimenn, ið kunna liva av at selja 400000 kg. av fiski — ið ikki er meiri enn 3 slakir trolara túrar.

Tá ið »kontingentering«, útbýt-an av keypi- og sælurætti av eini vøru vanligar verður givin teimum, ið áður hava handlað við hesi vøru, og givin í mun til nøgdina, teir áður hava handlað, skilir tann Føroyingur, sum sakligur er, at Føroyingar komu at fáa so litla ferskiskakvotu í Bretlandi — teir høvdu jú einki selt árin undan.

Og tað er júst út frá hesari skiljan, at vit nú við fullum rætti kunnu krevja ferskiskasælurætt á tí bretska marknaðinum í mun til tað, ið vit hava flutt av ferskum